

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
1. BAKGRUNN FOR ARBEIDET	3
KOMMUNALE OG NASJONALE FØRINGER	3
GRØNNSTRUKTURENS BETYDNING FOR BYUTVIKLINGEN	3
MÅLSETNING	4
2. OM GRØNNSTRUKTUR.....	5
HVA MENER VI MED GRØNNSTRUKTUR?.....	5
HVORFOR IVARETA GRØNNSTRUKTUREN	6
INNHODET I GRØNNSTRUKTUREN	7
3. GRØNN PLAKAT	9
FORMÅLET MED GRØNN PLAKAT	9
VIDERE ARBEID MED GRØNNSTRUKTUREN	9
RETNINGSLINJER FOR SAKSBEHANDLING.....	11

Forord

Hensynet til behovet for grønne leke-, rekreasjons- og turområder er viktig ved all byplanlegging og -utvikling. Dette var bakgrunnen for at Kommunestyret ved behandling av kommunedelplanen for Hønefoss-området i 1994 fattet vedtak om at det skulle utarbeides en grøntplan som grunnlag for neste revisjon av planen.

Arbeidet med grøntplan/grønn plakat startet allerede i 1993, med noe registreringsarbeid de første sommersesongene. Det konkrete arbeidet med sammenfatning av materiale og utarbeidelse av kart og øvrig dokumentasjon startet opp i 1996. Det ble da etablert en prosjektgruppe bestående av representanter fra ulike deler av administrasjonen. Etter konferanse med fagmiljø og fagmateriale på området ble det også bestemt at man skulle utarbeide en såkalt GRØNN PLAKAT. Dette er en registrering av områder i byen som har betydning for natur, rekreasjon, lek og landskapsinntrykk. Den Grønne Plakaten vil være et viktig grunnlag ved all plan- og byggesaksbehandling og øvrig arealforvaltning, og fungere som varseltrekant for å ivareta grønne interesser. Som del av Grønn Plakat inngår også retningslinjer for behandling av tiltak som berører de ulike kategoriene på plakaten.

Forslag til Grønn Plakat blir sendt ut til høring internt i kommunen, og vil så legges fram for formannskapet og kommunestyret for endelig behandling.

Arbeidet med Grønn Plakat er basert på råd og informasjon i veilederen: "Planlegging av grøntstruktur i byer og tettsteder". Konsulentfirmaet SCC Bruer (nå Scandiaconsult) har vært involvert i prosessstyring og arbeid i forbindelse med temakartene. Registreringsarbeid er utført av landskapsarkitektstudenter i sommerjobb. Den tekniske utarbeidelsen og produksjonen av kartene har Plan- og bygningstjenesten i kommunen stått for.

1. Bakgrunn for arbeidet

Kommunale og nasjonale føringer

Kommunestyret vedtok kommunedelplan for Hønefoss i møte den 27.10.94. Det ble i planen fastsatt mål og virkemidler for utviklingen, med blant annet følgende punkt;

“For å sikre sammenhengende grøntområder, bevaring av verdifull vegetasjon, allmennhetens tilgang til sentrumsnære friluftsområder og tilrettelegging av elvene som rekreasjonsområde, skal det utarbeides grøntplan for Hønefoss. Planen skal være en del av grunnlaget for rullering av KDPL - Hønefoss.”

Grønn Plakat var ikke vedtatt når arbeidet med revideringen av kommuneplanens arealdel startet, men utkastet ble lagt til grunn for arbeidet med soneplanen for Hønefoss, og flere grøntområder ble lagt inn i samsvar med registreringene i Grønn Plakat.

I Areal- og transportplanen for Hønefossområdet, som ble vedtatt i kommunestyret den 31.10.96, blir det lagt vekt på at forholdene for gående og syklende skal forbedres og utvikles. Det er også laget en kommunedelplan for gående og syklende, vedtatt den 29.06.95. I begge disse planene understrekes behovet for sammenhengende strukturer som gir gode ferdselsmuligheter for gående og syklende, og de gir derfor viktige premisser for arbeidet med grønnstrukturen.

Det er fra statlig hold vedtatt egne Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for barn og unges interesser i planleggingen. Det fastsettes her blant annet at det i nærmiljøet skal finnes arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø.

Også i øvrige retningslinjer og fagmateriale fra Miljøverndepartementet understrekes behovet for et bevisst forhold til grønnstrukturen. Dette er særlig viktig nå, når det er økt interesse for fortetting og utbygging innenfor eksisterende byggesone.

Ny kommuneplan for Ringerike ble vedtatt i juni 1999. Det ble her blant annet vedtatt

at det skal satses på Hønefoss som regionhovedstad, og at det skal tilrettelegges for økt befolkning i byen. Det ble samtidig understreket at en slik fortetting i bysonen må skje uten fortrenghet for viktige ledd i grønnstrukturen.

Grønnstrukturens betydning for byutviklingen

Når man bor i en by har man mistet den nære kontakten med natur- og kulturlandskapet som man har ved en spredt bosetting, men man har til gjengjeld mange andre kvaliteter og fordeler, f.eks. med nærhet til sosiale miljøer og servicefunksjoner. Man har imidlertid fortsatt behov for områder for rekreasjon og opplevelse i grønne omgivelser. Det er derfor viktig at man i en by sikrer at det bevares og opparbeides grøntarealer som tilfredstiller våre behov for en god grønnstruktur også i de tettbygde bomiljøene.

Grøntområde med verdi både som naturområde, landskapselement og tur-/lekeområde. Fra St.Hanshaugen.

Hønefoss by har i dag en størrelse som gjør at en god tilgang til grønne områder ikke lenger er en selvfølge. Det er laget en rapport om grønnstrukturens vilkår i Hønefoss (Milkom-notat 12/96, av Anne-Karine Halvorsen Thorén), hvor det blant annet framgår at andelen av grøntområder i Hønefoss er redusert med ca. 20% de siste 20 årene. For å opprettholde kvaliteten i boområdene må man derfor ha en bevisst holdning til framtidig arealbruksutvikling, slik at man ikke ytterligere forringer kvalitetene i bolig- og bymiljøet.

Det er generelt i landet en økende interesse for satsning på en bedret utvikling av byer og tettsteder. Dette gir utslag i økt interesse for estetisk opprustning og økt bolig- og næringsutbygging i sentrale arealer. Samtidig legges det i statlige føringer stadig større vekt på å få en arealbruksutvikling som reduserer transportbehov og bilbruk, og på økt boligbygging/fortetting i sentrale arealer som et virkemiddel for å nå dette. En slik utvikling er i utgangspunktet svært positiv for byen, ved at det skaper nytt liv og økt markedsgrunnlag, samt gir grunnlag for mindre trafikkbelastning.

En slik utvikling kan imidlertid også bidra til å bygge ned eksisterende grønne områder, samtidig som det øker befolkningstettheten som har behov for denne grønne strukturen. Man kan altså risikere at det blir flere mennesker som skal bruke færre grøntarealer. Ved planlegging av ny utbygging er det derfor nødvendig at man har et bevisst forhold til grønne strukturer, og til hvilke behov eksisterende og nye innbyggere vil ha for rekreasjonsarealer. Det vil

man oppnå gjennom en overordnet planlegging av grønne strukturer, og en slik vurdering vil være et nødvendig grunnlag i forbindelse med fortetting i bysonen.

Fortetting i bysonen er positivt, men krever vurdering av behov for grønne strukturer. Fra Kinohaven og Sundhaven.

Hønefoss-området er det mest komplekse når det gjelder grønne strukturer og fare for nedbygging, og Grønn Plakat omfatter derfor kun dette området. Det er imidlertid viktig at de samme prinsippene og vektlegging av grønne verdier tas inn også for de øvrige tettstedene i kommunen.

Målsetning

Med bakgrunn i den betydning grønne strukturer har for folks helse og trivsel, og betydningen for det visuelle inntrykket av byen, settes følgende overordnede målsetning for grøntplanleggingen. Disse målene vil også kunne være veiledende ved avveininger i inngrepsaker.

Hovedmål: Bevare hovedtrekkene i nåværende grønne strukturer og unngå videre oppdeling og splittelse av områdene.

Delmål:

1. Bevare sammenhengende grønne strukturer som knytter Hønefoss til større friluft- og naturområder.
2. Bevare og knytte sammen grønne korridorer som binder grøntområdene og "bydelene" i Hønefoss sammen.
3. Sikre tilstrekkelig med gode grøntområder for den befolkning som bor i byen i dag, og for de nye innbyggerne som det er ønskelig at bosetter seg i byen.
4. Reparere mangler og utvide strukturen.

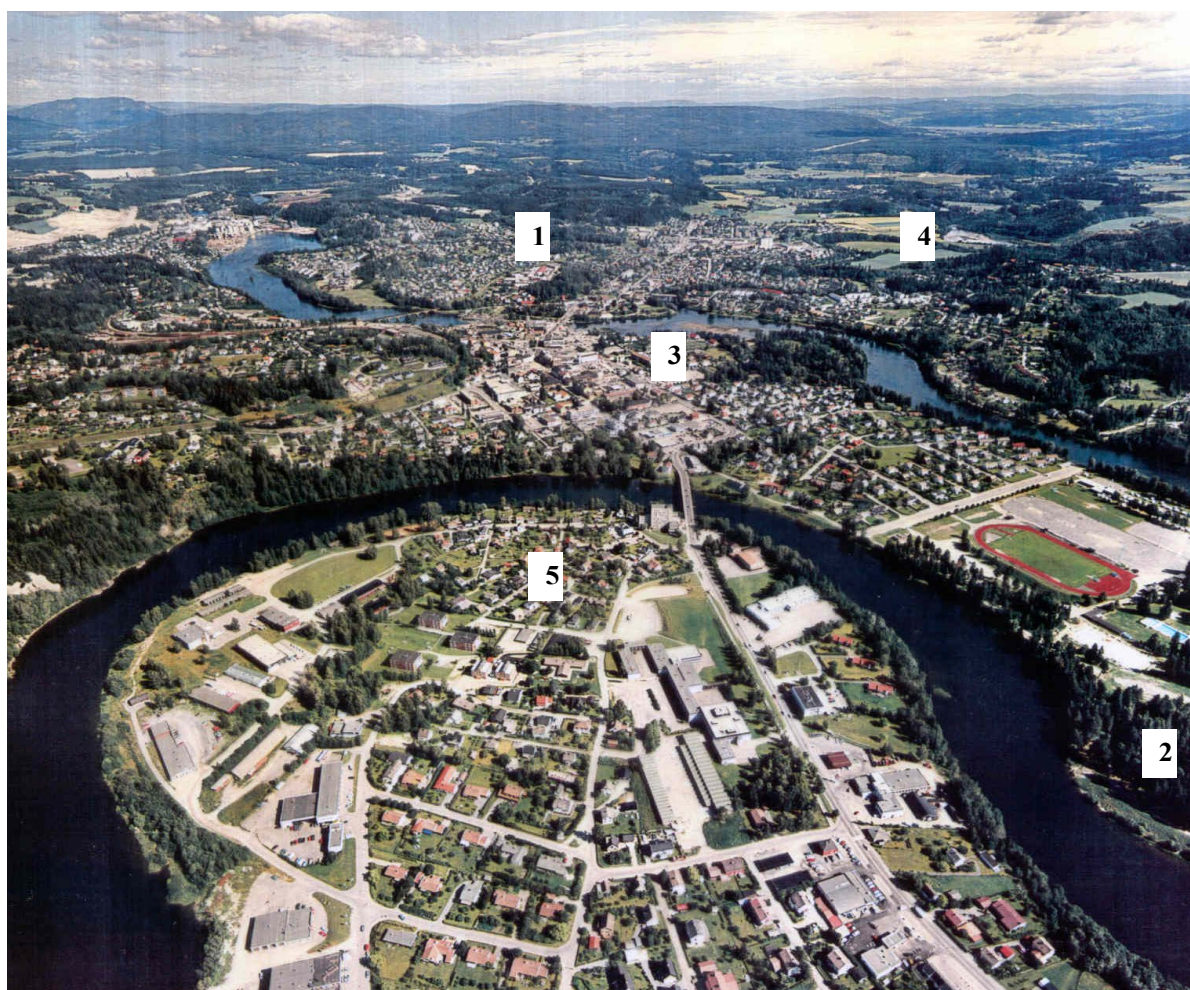
2. Om grønnstruktur

Hva mener vi med grønnstruktur?

Grønnstrukturen omfatter alle store og små naturpregede områder i byen. Områdene kan være mer eller mindre sammenhengende, og bestå av mange ulike naturtyper. I dette inngår områder av ulike størrelser, fra de helt små til større sammenhengende skogområder. Det kan også være områder med stor variasjon i innhold, fra rene naturområder til opparbeidede park- eller lekearealer. Bakgrunnen for områdenes verdi, er den betydning de har for landskap, natur og rekreasjon.

De forskjellige delene av grønnstrukturen kan beskrives gjennom følgende kategorier:

1. Overgangssonen mellom by og land. De nærmeste 1-2 km inn i de store natur- og kulturlandskapsområdene rundt byen.
2. Store og små naturområder i byen, inkludert strandsonen langs elva, bekker, osv.
3. Parker, institusjonsområder, skolegårder, kirkegårder, alléer og andre opparbeidede grønne arealer.
4. Jordbruksområder i og ved byen.
5. Private hager og fellesarealer i boligområdene.
6. Grønne restområder som kan ha både natur- og kulturpreg, f.eks. rivetomter og fylinger.

Hvorfor ivareta grønnstrukturen

De grønne områdene er en vesentlig del av våre daglige omgivelser, og betydningen de har som estetisk og landskapsmessig ramme og som arena for rekreasjon, lek og ferdsel viktig for oss i hverdagen. Vi vil nedenfor se nærmere på de funksjoner grønnstrukturen har for oss og våre omgivelser.

A. Grønnstrukturens estetiske og landskapsmessige betydning. De grønne omgivelsene er en viktig ramme rundt våre liv, både i hverdag og fest. I hverdagen er utsikten fra boligen og våre nære omgivelser rundt bolig, arbeidsplass, langs transportvegen m.v. viktige for trivsel og opplevelser. I festsammenheng er parker og etablerte, opparbeidede festplasser viktige for å oppnå den rette, ofte tradisjonsbundne, stemningen rundt arrangementet.

Grønnstrukturen er viktig som en del av de nære omgivelsene, med lekeområder, grøntbelter, enkelttrær, vassdrag m.v., men har også vesentlig betydning for vår oppfattelse av de store trekkene i landskapet.

Åsryggene og skråningene i og rundt Hønefoss er karakteristiske for byen, og bidrar til å avgrense byrommene. Her ser vi utover Haldenjordet, og åsryggen bak trygdeboligene i Krokenvegen.

Byens plassering i landskapet, med hovedtrekkene i terreng og vegetasjon, har stor betydning for inntrykket av byen og for byens identitet. Hønefoss har relativt intakte grønne dalsider og åser rundt og inne i byen, som bidrar til å gi byen et grønt preg, og som avgrenser byområdet. Et annet element som har vesentlig betydning for byens særpreg er elvene og vegetasjonssonen rundt disse. Disse hovedtrekkene har stor betydning for det grønne inntrykket byen har i dag. Samtidig er de med på å vise hvordan byen har utviklet seg, tilpasset til ferdselsårer og barrierer som de naturlige omgivelsene har gitt.

Elvene er viktige for byens grønnstruktur, både som rekreasjonsområde og som landskapselement. Fra Petersøya.

Det er gjort noen undersøkelser for å utrede hvilken betydning grønnstruktur har for menneskenes trivsel. En av disse ble gjort med pasienter ved sykehus, der en gruppe med utsikt mot et grøntområde ble sammenlignet med en gruppe med utsikt mot en mursteinsvegg. Resultatet viste at de som hadde grønn utsikt hadde klare forbedringer i helsetilstand, og mindre behov for smertestillende medikamenter.

B. Grønnstrukturens betydning for friluftsliv og rekreasjon. God tilgjengelighet til varierte og gode friarealer i nærmiljøet er en vesentlig kvalitet ved et boområde, og dette har stor betydning for trivsel og helse for befolkningen.

Ulike grupper i befolkningen har ulike behov når det gjelder leke-, oppholds- og rekreasjonsarealer, og det er derfor viktig å sikre en variert grønnstruktur som gir mulighet for varierte opplevelser. Naturområder som “eventyrskog” for barna, tilrettelagte lekearealer, parkområder, møteplasser, større områder for kveldsturen, samt korridorer som gir god tilgang til større friluftsområder er blant elementene som bør være med.

Lekearealer i boligområdene er møtesteder for både store og små. Fra Veienmoen.

C. Grønnstrukturens betydning for biologisk mangfold. Et mangfold av grøntområder i byen, med strukturer som gir sammenheng og variasjon, gir økte muligheter for et mangfold av naturverdier. Dette gir verdifullt grunnlag for lek og opplevelser i naturlige omgivelser. En variasjon i de grønne områdene, særlig når det gjelder andel naturområder, har høy prioritet i folks ønsker for omgivelsene, og undersøkelser av barnehager viser at dette gir en klar forbedring av barns utvikling, jfr. nedenfor om innholdet i grønnstrukturen.

D. Grønnstrukturen som ledd i transportnettet. Dette gjelder både de opparbeidede turvegene og gang/sykelvegene, og de små stiene og smetene som gir snarveger gjennom byen. Særlig utsatt er de små snarvegene, som har stor betydning for tilgjengeligheten, men som ofte er dårlig kartlagt, og som derfor særlig er utsatt for nedbygging og stengning.

Snarveger i boligområdene er viktige, unntaksvis også for motorisert ferdsel...

E. Grønnstrukturens betydning for klima og vannets kretsløp. En gjennomtenkt planlegging av grønnstrukturen kan redusere problemer knyttet til klima, som f. eks sterk vind. Vegetasjon kan også bidra til å redusere problemer med luftforurensning. Vannets kretsløp er avhengig av grønne områder som ledd i infiltrasjon o.l.

Innholdet i grønnstrukturen

Som grunnlag for planlegging av grønnstrukturen må det ligge en klargjøring av hvordan en god grønnstruktur bør være, som støtte for utvelgelsen av hvilke områder som bør bevares slik de er, og hvilke tiltak som bør gjennomføres for å forbedre strukturen. Nedenfor nevnes derfor noen momenter som må vurderes, i tillegg til det som framgår av teksten foran.

Som det framgår ovenfor har grønnstrukturen mange funksjoner. Det er også mange ulike grupper som benytter grønnstrukturen, og disse forholdene medfører at man må tilstrebe et variert og mangfoldig, og mest mulig sammenhengende, system av grønne områder i byen.

Det er gjennomført en del undersøkelser for å kartlegge folks ønsker og prioriteringer i forhold til rekreasjonsarealer.

Undersøkelsene viser at den viktigste årsaken til folks ønske om tilgang til grøntområder, er behovet for naturopplevelse, å komme bort fra støy og forurensning, og å kunne stresse ned fra en travel hverdag. Denne siden ved grønnstrukturen er enda viktigere enn behovet for trim og mosjon. Naturpregede områder, hvor leveområder for dyr og fugler opprettholdes, er særlig attraktivt for de fleste.

Utviklingen de siste årene viser en vesentlig reduksjon av naturpregede arealer til fordel for parkmessig opparbeidede arealer og grå arealer. Som nevnt vil en slik "ensretting" av de grønne områdene redusere deres verdi som del av en variert grønnstruktur.

Det er også klart at behovene varierer mye avhengig av alder og livssituasjon. Små barn er de som har minst aksjonsradius, og som derfor er avhengige av korte avstander til lekeområder. Også større barn og eldre mennesker har behov for relativt korte avstander til rekreasjonsområder. Voksne mennesker som skal lufte hunden eller på joggetur, kan akseptere lengre avstander, men har til gjengjeld behov for større områder.

Grønnstrukturen er også viktig som del av et "transportsystem", der stier og snarveger kan spare lange gangavstander. Dette vil ha betydning både for tilgang til andre deler av grønnstrukturen, og som del av adkomst til arbeid, skole, butikker e.l. Gjennom planleggingen bør man registrere slike veger, og ta dem inn i reguleringsplaner der dette er mulig. Ved regulering av nye grønne korridorer i ubebygde områder, bør man avsette et areal med bredde på min. 30 meter.

Barrierer kan medføre at grøntområder i nærområdet ikke brukes. Slike barrierer er særlig knyttet til trafikkerte veger, og dette må derfor tas med i vurderingen av hvor

god grønnstrukturen er. I Hønefoss vil elva utgjøre en vesentlig barriere, og gangbruere over elva ville kunne gi store boligområder en vesentlig bedring i tilgang til friluftsområder.

Det er utarbeidet anbefalte normer for leke- og oppholdsarealer, som blant annet brukes i veiledningsmateriale fra Miljøverndepartementet. Normene sier følgende:

- Nærlekeplass på 50 m² pr. bolig, 25 m² i konsentrert bebyggelse.
- Grendelekeplass/offentlig parkområde på 5 daa eller 2 x 2,5 daa, maks. 200 m fra boligen. Det bør være en ballplass for hver 200 bolig i nærområdet.
- Større grøntområde/turområde hvor man kan gå en tur på ca. 2 km, maks. 500 m fra boligen.

Vegetasjon på private tomter har stor betydning for det visuelle inntrykket byen gir. Fra Løkken.

Landbruksområdene rundt byen åpner opp landskapet og gir utsyn over kulturlandskapet.

3. Grønn Plakat

Formålet med Grønn Plakat

Grønn Plakat er en registrering og verdisetting av de grønne områder som finnes i byen i dag. Den gir altså en oversikt over dagens situasjon, og angir samtidig hovedprinsipper og viktige forhold som må følges opp gjennom øvrig saksbehandling. Denne registreringen er gjort ut fra en vurdering av flere deltemaer, som nærlekeplasser, vegetasjon, landskap, naturverdier og vegetasjonsdekning. En vurdering og vektning av disse temaene har ført fram til det samlede registreringskartet; den Grønne Plakaten. Områder som er registrert med "meget stor" eller "stor" verdi for grønnstrukturen er arealer som enten har svært stor betydning for ett av deltemaene, eller som har høy sumverdi for flere forhold, f.eks. både som turområde og som viktig landskapstrekk.

I begrepet Grønn Plakat ligger at den skal være en Vær-varsom-plakat eller "varseltrekant" på vegne av de grønne verdiene i byen. Alle saker som medfører bygge- og anleggstiltak skal vurderes i forhold til Grønn Plakat, og behandles i henhold til retningslinjene som er angitt nedenfor. Den vil også utgjøre et viktig grunnlag ved utarbeidelse og behandling av arealplaner i Hønefoss.

Grønn Plakat er ikke juridisk bindende, men vil altså være retningsgivende for plan- og byggesaksbehandling, samt ved annen arealforvaltning i byen.

Grønn Plakat skal være et verktøy for avveining av interesser i forbindelse med inngrepssaker. Status som "svært stor verdi" i plakaten betyr ikke nødvendigvis forbud mot alle nye tiltak i området. Det må imidlertid medføre at grøntinteressene veier svært tungt i en avveining mellom utbygging og vern. Dersom utbygging på tvers av grøntinteressene skal være aktuelt, må det være tunge samfunnsinteresser som

taler for dette, og det må heller ikke være mulig å finne alternativer løsninger som gir like godt resultat.

Grønn Plakat er basert på temakart for lekeplasser, landskap, og vegetasjonsdekning, samt på informasjon om natur- og friluftverdier. Temakartene inneholder nyttig informasjon om mer detaljerte forhold, og kan være aktuelle for bruk i enkeltsaker. Kartene kan ses ved henvendelse til plan- og bygningstjenesten i kommunen.

Videre arbeid med grønnstrukturen

Grønn Plakat er ikke en plan for hvordan en framtidig grønnstruktur skal utvikles. Den er en registrering av eksisterende verdier, og har ingen forslag til tiltak for forbedring av grønnstrukturen. Den er heller ikke et grunnlag for å vurdere hvor fortetting kan skje. Kartet viser at det er en del "grå" områder, hvor det er mangler i dagens grønnstruktur. Grønn Plakat tar ikke stilling til hva som bør gjøres i disse områdene. Målsetningen er at Grønn Plakat skal følges opp med en grøntplan, hvor man gjennomgår de mangler og behov som dagens grønnstruktur har, og hvor det inngår en handlingsplan for videre utvikling av de grøntområdene.

*Det er mange "grå" arealer i bysentrum.
Fra Tippen.*

Det er nå satt i gang arbeid med en kommunedelplan for Hønefoss-området, hvor blant annet utbyggingsstrategi, transportsystem og grøntområder skal vurderes nærmere. Grønnstruktur inngår som et eget

deltema i kommunedelplanarbeidet. Med dette vil man få den ønskede og nødvendige oppfølgingen av Grønn Plakat.

På denne måten vil grøntplanarbeidet skje i nær tilknytning til øvrig arealplanarbeid, og gjennom dette vil man få en god mulighet til å se grønnstrukturen i sammenheng med behovene både de eksisterende og framti-

dige innbyggerne har for grøntområder i nærmiljøet.

Grønn Plakat

- ..er en varseltrekant på vegne av grønnstrukturen, alle saksbehandlere skal bruke den ved behandling av saker som kan berøre grønne verdier.
- ..angir hvilken vekt grønne verdier skal gis, til bruk i avveining mellom vern og utbygging.
- ..følges av retningslinjer for behandling av saker innenfor de enkelte sonene.
- ..er grunnlag for utarbeidelse av kommunedelplan for området.
- ..er ikke et selvstendig grunnlag for å vurdere hvor fortetting kan skje.
- ..er ikke en plan for utbedring av mangler i strukturen.

Retningslinjer for saksbehandling

Retningslinjene nedenfor skal legges til grunn ved all saksbehandling og arealforvaltning innenfor områder som i Grønn Plakat har kategori "meget stor" eller "stor" verdi. Det er ikke angitt spesielle retningslinjer for kategorien "en del" verdi, og her vil det være den generelle hensyntagen til grønne verdier, samt bestemmelsene gitt i RPR for barn og unge som gjelder. For områder uten grønnstruktur gjelder at det må arbeides for å opprette en hensiktsmessig grønnstruktur. Det henvises derfor til arbeidet med grøntplanen, som nevnt over.

Områder med meget stor verdi:

I disse områdene skal det i utgangspunktet ikke tillates nye bygge- eller anleggstiltak, utover tiltak som er ledd i tilrettelegging for bruk som leke-/rekreasjonsareal. Nye, vesentlige tiltak som ikke er i samsvar med gjeldende reguleringsplaner, bør kun tillates etter utarbeidelse av ny reguleringsplan.

Alle plan- og byggesaker som berører disse områdene skal inneholde særskilt dokumentasjon av områdets kvaliteter for natur-, friluft- og landskapsverdier, og for tiltakets konsekvenser for disse verdiene. Det skal også redegjøres for alternative muligheter for løsning av behovet som er årsak til inngrepssaken.

Det må legges særlig vekt på hensynet til eksisterende eller potensielle lekeplasser, jfr. Riks-politiske retningslinjer for barn og unge. Det heter her at man skal unngå å omdisponere slike områder, og at hvis det likevel vurderes må det fremskaffes erstatningsareal som tilfredsstillende samme behov.

Områder med stor verdi:

I alle plan- og byggesaker i dette området skal det inngå en vurdering av tiltakets konsekvenser for grønnstrukturen. Det skal legges stor vekt på å ivareta viktige landskapstrekk og siluetter.

Det må også legges vekt på å ivareta sammenhengen i grønnstrukturen, og at man ikke reduserer tilgjengeligheten til og gjennom grøntområdene.

I denne kategorien er det en del områder som har betydning for lokalklimaet, og et grøntområdes betydning som skjerming må vurderes særskilt i aktuelle områder. Det er også noen områder som har kvartærgeologisk interesse, og dette forholdet må også tillegges vekt ved vurdering av tiltak i området.